

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio decima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

nam quare publice debeat negare sacramentum commu-
nis huic peccati: propter quod iniuste faceret si negaret.

10 Ad secundum dicendum, quod de duobus malis neutrum
est eligendum, sed utrumque vitandum. Potest enim peccator
de utroque conteri vel dolere quantum in se & conteri,
& ita non infamabitur, nec recipiet sacramentum contra
salutem suam, & ideo neutrum precipitorum est a peccatore
eligendum, si tamen alterum eligeret minus malum esset
ei eligere quod infamaretur, quam sumere sacramentum cum
conscientia peccati: sacerdoti tamen minus malum est da-
re Eucharistiam peccatori occulto petenti in publico quam
negare, quia dando facit quod iustum est cum non habeat
causam negandi, negando, iniuste facit, negando quod de-
bitum est & non habet exceptionem. Et iterum reuelat pec-
catum occultum interpretatur negando ei communionem
qui ius habet in communione, nec debet dare hostiam non
consecratam, quia in his que sunt virtutis fidei (vt in sa-
cramentis) nihil fictionis est faciendum. Et iterum ei nihil
prodesse, quia tantum peccaret sumens non consecratam,
ac si esset consecrata: quia crederet eam esse consecratam,
extra de celebratione missarum. capitulo, de homine.

Sententia huius distinctionis Decima
in Generali & Speciali.

Sunt autem alii precedentium insaniam transcenden-
tes. Superius Magister determinauit de Sacramento
Eucharistie quantum ad vsum. Hic determinat de eo quan-
tum ad veritatem. Et diuiditur in tres partes, quia primo
ponit errorem quorundam negantium corpus Christi ve-
rum esse in altari. Et inducit rationes eorum. Secundo il-
las rationes soluit. Tertio inducit multas auctoritates ad
veritatem probandam. Secunda ibi, que ex eadem ratio-
ne. Tertia ibi, haec & his similia obiciunt. Secunda diui-
ditur in duas, quia primo exponit auctoritates Augustini
que videbantur obscurae ibi, attende his diligenter. Hec
est diuisio & sententia in generali.

2 IN Speciali vero procedit Magister. Et proponit
primo quosdam sic errasse vt dicerent verum corpus Chri-
sti non esse realiter in altari, sed solum sicut significatum
in signo, & confirmabant per illud quod legitur in Ioane
Cum enim Christus dixisset: nisi comederitis carnem fi-
lii hominis & biberitis eius sanguinem non habebitis vi-
tam in vobis. Et cum quidam ex hoc fuissent scandalizati
& abiissent retro, Christus aliis remanentibus, dixit. Spi-
ritus est qui viuificat, caro non prodest quicquam: verba que
locutus sum vobis spiritus & vita sunt. quod exponens
Aug. dicit: Spiritualiter intellige que locutus sum, non
hoc corpus quod videtis manducaturi estis, nec bibiturum
sanguinem quem suscipiunt qui se crucifigunt, sacra-
mentum aliquod vobis commendaui quod spiritualiter intel-
lectum viuificabit vos, caro autem non prodesse quicquam.
Item Aug. dicit quod Christus vt Deus est vbique, corpus in
quo resurrexit in vno loco oportet esse. (s. in caelo.) Chri-
stus etiam dixit, Pauperes semper habebitis, me autem non
semper habebitis, quod tamen esset si Christus realiter
esset in sacramento. Postea respondet quod per illa verba do-
mini in euangelio, & Aug. non negatur corpus Christi
verum esse in sacramento, sed significatur quod corpus Chri-
sti non manducaretur visibiliter in forma humana tanquam
per partes diuisum, sed inuisibiliter sub specie sacramenti,
& hac expositionem confirmat auctoritatibus Sanctorum.
Et exponit qualiter intelligitur quaedam auctoritas Aug.
posita in littera, videlicet quod caro & sacramentum carnis
& sanguinis, & utroque inuisibile, & intelligibile, & spiri-
tualiter, significatur corpus Christi visibile & palpabile. &
videatur in littera diligenter, quia aliquantulum est obscu-
ra. Vltimo adducit multas auctoritates per quas probat
quod verum corpus Christi est in sacramento per conuer-
sionem panis & vini in corpus & sanguinem. Et in hoc
terminatur &c.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum corpus Christi natum de virgine
sit realiter in sacramento

Eucharistie.

Thom. 3. q. 75. art. 1.

Questio I.

Circa distinctionem istam primo querantur quatuor.
Primum est vtrum verum corpus Christi natum de
virgine sit realiter in sacramento. Secundum est vtrum to-
tus Christus sit in hoc sacramento. Tertium est vtrum cor-
pus Christi moueatur localiter ad modum hostie. Quar-
tum est vtrum possit videri vel cognosci quod corpus Chri-
sti sit in hoc sacramento. Ad primum sic proceditur. Et ar-
guitur quod corpus Christi non sit realiter in hoc sacramento,
quia nullum corpus potest esse de nouo vbi prius non erat
nisi per motum vel mutationem ipsius, sed corpus Chri-
sti existens in caelo non ponitur a caelo motum secundum
locum, nec mutatum secundum aliquam formam, ergo non
potest esse de nouo in hoc sacramento.

2 Item nullum corpus potest simul esse in pluribus lo-
cis, sed corpus Christi localiter est in caelo, ergo cum ibi
maneat non potest esse in sacramento. Si dicatur quod idem
corpus non potest simul esse in pluribus locis, ita quod in
quolibet sit circumscriptiue, potest tamen esse in pluribus
locis, ita quod sit in vno circumscriptiue in alio autem sa-
cramentaliter, & hoc modo corpus Christi est simul in ce-
lo & in sacramento.

3 Contra, idem corpus non potest simul esse in pluri-
bus eodem modo essendi, propter hoc enim vt videtur, po-
nitur quod idem corpus non potest simul esse in pluribus lo-
cis circumscriptiue, sed corpus Christi si sit vere & reali-
ter in sacramento habet esse in quolibet sacramento simi-
li modo, ergo vt videtur, corpus Christi non potest simul
esse in pluribus sacramentis, sed contrarium tenet ecclesia,
ergo corpus Christi non est in sacramento realiter, sed tan-
tum in signo vel figura.

4 Item aequè repugnat cuilibet corpori simul esse in
pluribus locis & in omnibus sicut e contrario, dicit enim
Philo. quod si duo corpora possent simul esse in eodem loco,
eadem ratione & infinita, sed nullus ponit quod corpus
Christi possit quocumque modo esse simul in omnibus lo-
cis, ergo nec in pluribus.

5 IN CONTRARIUM arguitur, quia. 1. Cor. 10.
dicit Apostolus. Panis que fragimus non est participatio corpo-
ris domini est: hoc autem non esset nisi corpus Christi rea-
liter esset in sacramento.

6 Item Mat. vlt. dicit Christus. Ecce ego vobiscum sum
vsque ad consummationem seculi, hoc autem non intelligitur
de presentia eius secundum diuinitatem, illam enim non
oportuit promittere, quia illa communis est omnibus rebus,
nec potest aliter subtrahi salua conscientia rei. Intelligi-
tur ergo de presentia humanitatis non in propria specie,
illam enim subtraxit secundum quod ipse dixit. Pau-
peres semper habebitis vobiscum, me autem non semper
habebitis. Relinquitur ergo quod hoc dixerit de presentia
suae humanitatis sub specie sacramentali.

7 RESPONSIO. Intelligendum est quod omne illud
quod est vere corpus in se, & est in eodem supposito filii
cum humanitate Christi potest vere dici corpus Christi.
Cum enim Christus dicatur suppositus, omnis natura cor-
poralis existens in illo supposito, vere dicitur corpus Chri-
sti. Dicunt ergo quidam quod Christus mediante corpore hu-
mano, vt corpus. s. nominat partem & non totum, assumit
in vnitatem suppositi naturam panis sicut a principio perso-
na filii assumpsit naturam humanitatis, & ratione huius as-
sumptionis natura panis assumpti cum sit corpus vel corpo-
rea, est vere corpus Christi, & ulterius verum corpus Chri-
sti assumptum de virgine mediante quo assumitur natura pa-
nis potest dici panis, & e converso panis potest dici esse il-
lud corpus Christi propter communicationem idiomatum in-
ter assumens & assumptum, sic ergo in hoc sacramento est reali-
ter corpus Christi duplex quoad naturam, licet sit vnum tan-
tum quoad suppositum. Quoad naturam enim est ibi vnum assu-
ptum quod est substantia panis que ratione assumptionis
est corpus Christi. Et istud realiter est in sacramento. Ali-
ud quod fuit a principio assumptum & est medium assumens
di alterum. s. corpus assumptum de virgine. Sed istud non
est in sacramento nisi propter communicationem idiomata-
rum, quatenus est verum dicere quod panis est illud corpus,
& illud corpus est panis.

8 Ponit ergo haec opinio duo in generali. Primum est quod
RR. 2 sup

suppositum filii de nouo assumit naturā panis, quā assumptionem dicunt fieri mediante corpore Christi pro parte & non immediatē, nec mediante totali humanitate, cuius rationem assignant, quia si substantia panis immediatē assumeretur a supposito filii verum esset dicere, quod Filius Dei est panis, sicut verum est dicere quod Filius Dei est homo quia immediatē naturā hominis assumpsit: rursus si substantia panis assumeretur a persona filii mediante tota humanitate idem sequeretur, sicut cum ad suppositum sortis trahitur albedo mediante totali superficie verū est dicere, quod Sortes est albus: hoc autē non intendunt isti dicere, imō dicunt quod per talem assumptionem non est verum dicere, quod Filius Dei sit panis, vel quod iste homo demonstrato Christo sit panis pro eo, quod in epistola de corpore Christi reputatur erroneū dicere verbum impanatum, sicut verbū incarnatum, & propter hoc dicunt assumptionem substantiā panis fieri mediante corporis parte. ex qua assumptione non sequitur perfecta prædicatio sicut in Æthiopia, quia ad suppositum Æthiopicum trahitur albedo non tamen immediatē, nec mediante tota superficie, sed solum mediante parte superiorē quæ est in dente, ideo non dicitur Æthiops albus, sed solum dens eius.

9 Secundum quod ponit ista opinio est, quod in hoc sacramento remanet substantia panis non mutata quoad naturam, sed mutata quoad suppositum, quia per assumptionem tracta est ad suppositum diuinū, & mediante hac substantia panis est in eodem sacramento corpus Christi humanum quod dicit partem, & est ibi solum propter communicationem idiomatum, quia ibi vnum prædicatur de alio & e conuerso.

10 Confirmatur autē hæc opinio per Damascē. lib. 4. cap. 5. vbi dicit sic: Nunc interrogans qualiter panis sit corpus Christi & vinum & aqua sanguis Christi, dico tibi & ego quod Spiritus sanctus superuenit & hæc facit quæ sunt super rationē & intelligentiā, panis autē & vinum assumuntur, & hoc dicit Damascē. consequenter ei quod dixerat de assumptione humanæ naturæ a persona filii, de qua dictū est Virgini per angelum: Spiritus sanctus superuenit in te, &c. Itē infra eodem cap. dicitur sic, quemadmodum in baptisate (quia consuetudo est hominibus aqua lauari & oleo ungi) coniugauit oleo & aqua gratiā Spiritus & fecit illud lauacrum regenerationis: ita quia consuetudo est hominibus panem comedere & vinū bibere & aquam coniugauit eis eius diuinitatem, & fecit eam corpus & sanguinem eius. Similiter infra eodē cap. de hoc sacramento loquens dicit: Carbo autē lignū simplex non est, sed vnitū igni, ita & panis communionis non simplex panis est sed vnitus deitati.

11 Dion. etiā de eccle. Hier. cap. 3. parte quæ intitulatur theoria, vocat istud sacramentum assumptionis, & infra exponit dicens, quod Christus hic assumpsit nostra ut communicet nobis sua.

12 Similiter apparet hanc opinionem fuisse approbatam in concilio Romano per Nicolaum papā: & in 4. episcopus ex confessione Berengarij ibidem facta & a concilio approbata. Cuius verba recitantur de conse. di. 2. cap. Ego Berengarius vbi dicit: Profiteor panem & vinū quæ in altari ponuntur per consecrationem non solum sacramentum, sed etiam verum corpus & sanguinem domini nostri Iesu Christi esse & sensibilibiter non solum sacramentum, sed in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi & dentibus atteri, quæ verba non videntur de plano posse verificari sicut planē accipi debent verba confessionis sic solenniter approbata nisi per modū prædictum, scilicet per assumptionem naturæ panis a corpore Christi partē. sic enim potest dici quod corpus Christi non solum in exteriori specie, sed in sua veritate sensualiter tractatur & frangitur ratione humanitatis assumptæ quæ de corpore prædicatur, & tamen corpus Christi humanum in se & in natura sua manet integrū, sicut & in passione verum erat quod Deus moriebatur, & vivebat secundū diuersas naturas, & ita dicit Mag. Sent. quosdā dixisse & habere ex confessione Bereng. lib. 4. di. 2. dicens sic: Alij tradūt corpus Christi essentialiter frangi & diuidi. Et tamē integrū & incorruptibile existere: quod se colligere asserunt ex confessione Berengarij supra posita.

13 Ostendit etiam & Gaufridus & Berengarius super

decretalibus, firmiter credimus & cum Marthe, notant tres opiniones circa existētiā modum corporis Christi in altari, quarū vna ponit quod panis sit corpus Christi, de conse. di. 2. Panis, & quia corpus. Alia ponit panem non remanere, sed conuerri & sola accidentia remanere quæ videtur approbari per illa, firmiter. Tertia ponit substantiam panis remanere, & esse cum corpore Christi, de cōse. di. 2. Ego Berengarius. Et quælibet istarū ponit verum corpus esse in altari, & idem dicit Bartholomæus de consec. di. 2. in sacramentorum. Ecce quod panis substantiam remanere dicunt esse opinionem, nec reprobantur dicunt, imō potius referunt ad confessionē Berengarij quæ vult per concilium approbata.

14 Ista etiā opinio videtur intelligibilior esse quæ alia communis & visitata, quæ ponit corpus Christi in altari per conuersionem substantiæ panis in ipsum, quia videtur esse mirabile, & vix ab hominibus capi potest, quomodo aliquid sit in altari per illud quod in altari non est, imō per illud quod iam omnino non est. sed per substantiam panis quæ in sua conuersione desinit esse, facile autem capi potest qualiter corpus Christi sit in altari per assumptionem panem panem, quia cum corpus Christi sit panis & panis sit corpus Christi sicut deus est homo & homo est deus, vbi est vnum & reliquum in concreto sumptum propter communicationem idiomatum.

15 Hæc autē opinio deficit in duobus. Primo in hoc quod ponit de assumptione substantiæ panis. Secundo in hoc quod ponit per talem assumptionem corpus Christi de virgine natum sit in sacramento altaris. Primum apparet multipliciter. Primo quod non fiat talis assumptio, quia ridiculū est, quod omni die assumatur vna natura, imō multe ad suppositum diuinum, & omni die deponantur, & hoc esset si substantia panis in hoc sacramento de nouo assumeretur, quia quot sunt consecrationes tot substantiæ de nouo assumuntur, & deponerentur cum desinerent esse per vsum sacramenti. Quod si dicitur quod natura immediata assumpta nunquā deponitur, sed bene deponitur quæ est assumpta mediante alio, ut patet de fame, siti, calore & frigore, carne fluente & resuente quæ de nouo fuerit in Christo mediante humanitate. Non valet, quia aliud est de proprietatibus naturam consequentibus quod in sint vicisum mediante natura, quia tales non dicuntur de nouo assumi. Et si de nouo infuit quæ de natura sua non habent esse in se, sed in alio, quia secundum naturam suam est talium proprietatum susceptibile sine maneat in se, siue assumatur ab alio, & aliud est de natura quæ nata est esse in se, nec potest esse in alio nisi per miraculosam assumptionem. de tali enim æquē inconueniens est quod immediatē de nouo assumatur vel mediante alio.

16 Secundo, quia non solum videtur inconueniens, quod aliqua natura de nouo assumatur & statim deponatur, sed videtur impossibile quod talis assumptio fiat mediante aliquo creato sicut ponit prædicta opinio, quia illud medium vel se habet in ratione efficientis talem assumptionem, vel in ratione terminantis, sed nihil creatum potest se habere ad assumptionem aliquo istorum modorum, et ego &c. Probatio minoris, quod enim nihil creatū possit esse causa efficiens talis assumptionis patet, quia talis assumptio fit per hoc quod res amittit suum propriū & naturalem modum essendi & accipit nouum & quasi oppositum, sed quod res aliqua manens in se & in sua natura amittit suum naturalem modum essendi, & alium induat, non videtur posse facere nisi autor naturæ, qui sicut solus naturas rerū instituit, sic solus eas mutare potest. Et per idem videtur quod nihil creatū possit terminare talē assumptionē: quia non potest tribui alicui naturæ quod est super naturā & super totum cursum naturæ, hoc autem est substantificare aliam naturam, quæ nata est in se subsistere.

17 Tertio, quia quicquid sit de possibilitate talis assumptionis, omnino tamē inconueniens est quod fiat mediante corpore partē (vt isti dicunt) nunquā enim corpus potest accipi vt pars realis humanæ naturæ, ponendo vnam formam tantū in homine (vt isti ponunt) quia corpus Christi non potest nominare solam materiā, sed necessario nominat cōpositū ex materiā & forma dante esse corporeū. Si igitur in homine non est nisi vnica forma, necesse est vt corpus humanum dicat realiter totum & non partem, sicut secundum

cundum rationem possit nominare partem eò q̄ anima dat omnes perfectiones quas etiã dant formę interiores. Et ideo si etiam consideretur cõpositum ex materia & forma quæ est anima prout dat esse corporeum tantum cõparetur ad idem cõpositum prout per animã habet non solũ esse corporeum, sed sensum & vitam & rationẽ, sic corpus primo modo sumitur vt pars, & secundo modo vt totum: sed cum hæc differentia sit solum rationis non est ad cõpositum eorum, cum dicant realem assumptionẽ panis fieri mediante corpore parte, differentia enim rationis nihil facit ad differentiam realem assumptionis.

18. Quarto, quia incidunt in illud quod vitare intendunt, dicunt enim paucitatem assumi mediante corpore parte & nõ mediante humanitate, ne cogantur dicere q̄ per talẽ assumptionẽ verificetur q̄ Deus sit panis vel impanatus, sicut dicitur q̄ verbũ caro factum est & incarnatum. Illud autẽ nõ euadunt: quia si aliqua forma accidentalis æquẽ perfectẽ omni modo perfectionis possit esse in toto mediante parte sicut mediante toto, æquẽ verificaretur de toto q̄ inesset ei mediante parte sicut quod inesset ei immediate. Ex neutra enim parte esset denominatio secundũ quid, sed simpliciter. Propter hoc enim dicitur solũ æthiops albus nõ simpliciter, sed secundum dentẽ, quia albedo nõ ita perfectẽ inest æthiopi ratione talis partis, sicut si inesset ei ratione totius. Cum igitur ita perfectẽ ponatur substantia panis assumi mediante corpore parte sicut si assumereetur immediate vel mediante totali humanitate, patet q̄ æquẽ verẽ potest dici Deus panis vel iste homo panis sicut diceretur si esset facta assumptio substantie panis immediate vel mediante totali humanitate.

19. Secundo principaliter deficit hæc opinio in hoc q̄ ponit q̄ per talem assumptionẽ corpus Christi sumptum de Virgine sit in hoc sacramento propter cõmunicationẽ idiomatum, quia vnum prædicatur de altero. Quia quare corpus Christi esset in sacramento altaris per assumptionem substantie panis, eadem ratione sanguis Christi esset in hoc sacramento per similem assumptionẽ substantie vini, sed hoc nõ est verum, vt probabitur, ergo &c. Assumptum probatur quia si sanguis Christi esset in hoc sacramento per assumptionẽ substantie vini sicut de corpore Christi per assumptionẽ panis, tunc oportet q̄ sicut panis assumitur mediante corpore quod pertinet ad identitatem suppositi assumentis, sic vinum assumereetur mediante sanguine pertinet ad identitatem suppositi assumentis. Modò constat q̄ sanguis non pertinet ad identitatem suppositi Christi, cum sanguis nondũ sit sub forma humana, sed sit humor in via ad cõuersionẽ vt fiat sub forma humana, ergo vinũ non potest assumi à supposito Christi mediante sanguine, nisi fortẽ diceretur q̄ in qualibet cõfectione huius sacramenti esset assumptio sanguinis Christi, & mediante sanguine assumptio vini, & sic omni die esset assumptio noue nature, scilicet sanguinis absq̄ ordine ad naturã prius assumptam quod aliq̄ negat, & mediante illa esset assumptio vini.

20. Secundo, quia corpus Christi est in sacramento altaris per veram existentia suã naturã & non per solã cõmunicationem idiomatum sicut ponit hæc opinio: quod patet, quia relatiuum semper refert idẽ numero quod præcedit, sed Christus in cõstituendo hoc sacramentum dixit hæc verba Luc. 22. Hęc est corpus meum quod pro vobis traditur. Et hæc est calix in meo sanguine qui pro vobis effundetur, ergo illud idem numero quod postea fuit traditum ad crucifigendum fuit prius traditum a postolis in sacramento ad edendum, sed corpus quod fuit traditum ad crucifigendum nõ fuit de natura panis, sed fuit corpus pertinet ad naturam humanitatis, ergo corpus traditum a postolis in sacramento altaris fuit verẽ de natura humanitatis, & pari ratione in sacramento nostro est corpus Christi pertinet ad eius humanitatẽ, & non est solum ibi per cõmunicationẽ idiomatum ex assumptione panicitatis.

21. Quod si quis dicat q̄ relatiuum refert idẽ secundum suppositum & non idẽ secundum naturã, & sic potest dici de monstrato pane assumptio, hoc est corpus meum quod pro vobis traditur, quia idẽ est suppositum panicitatem habes assumptã & corporeitatem postea traditam, & sic idẽ suppositum fuit primo demonstratum & deinde traditum: licet secundum alia & aliam naturam nõ

valet: quia cum dicitur, hęc est corpus meum, corpus nõ potest ibi teneri pro supposito habere corporeitatem, sed potius pro natura habita, vt notat pronome possessiuum quod ei additur cum dicitur, corpus meum, hoc est corpus quod habeo, ergo eadẽ natura prius ostenditur quẽ postea refertur, & nõ solũ idem suppositum. Cum igitur refertur natura corporis humani quæ tradita fuit ad crucifigendum, patet q̄ eadem secundũ se prius in sacramento fuit data discipulis ad edendum.

22. Tertio, quia dicta assumptio non sufficit ad hoc q̄ corpus Christi sit in altari, neq̄ realiter neq̄ secundum cõmunicationem idiomatum. Nõ realiter, quia assumptio duarũ naturarũ ab vno supposito nõ sufficit ad hoc quod vbi est vna natura ibi sit & alia: quia si suppositum filij à principio assumpsisset humanitatẽ Petri in Roma & Pauli in Iudæa non propter hoc vbi esset Petrus ibi esset Paulus & cõuersio, nisi quoad suppositum quod de vtroq̄ prædicatur, & de quo vtrunq̄ prædicatur coneretur. Similiter dato q̄ suppositum filij assumpsisset humanitatem & panicitatem, non oportet q̄ vbi est natura panis ibi sit natura humanitatis. Nec ratione suppositi possit dici q̄ vbi est panis ibi sit corpus Christi propter cõmunicationem idiomatum, quia secundum hanc opinionem nomen suppositi nõ recipit prædicationẽ panis assumpti, nec corporis partis. Non enim est verum dicere secundum istos q̄ filius Dei sit panis vel corpus quod est pars, ergo ratione cõmunis suppositi non potest vnum de altero prædicari, vt sic dicatur vnũ esse vbi est alterũ. Nec est simile de dentẽ æthiops & albedine eius quod album dicitur dens, & dens dicitur albus, & vbi vnum ibi alterum, quia hoc est per hoc q̄ sunt vnũ subiecto, & per cõsequens indistincta subiecto & loco: non sic autem potest dici de corpore humano & de panicitate assumpta.

23. Autoritates enim quæ inducuntur pro hac opinione nõ cogunt, imò nec faciunt pro eis si bene intelligantur. Quod enim primo inducitur de Dam. lib. 4. cap. 5. q̄ panis & vinum assumuntur nõ est intelligendũ de assumptione in vnitatem suppositi, sed de assumptione ad materiam & vsum sacramenti: quia enim hoc sacramentum sumitur per modum cibi, ideo Christus ad materiam & vsum huius sacramenti instituit panem & vinum, nec aliter assumpsit. Quod patet ex sequenti autoritate quæ intelligitur, q̄ quemadmodũ in baptisinate, quia consuetudo est hominibus in aqua lauari &c. Constat enim quod aqua baptisinate nõ assumitur in vnitatem suppositi deini, nec gratia spiritus sancti vnitur ei, ita vt faciat vnũ secundum suppositum diuinum, quare similiter panis & vinum non assumuntur ad suppositum diuinum, nec eis coniugatur diuinitas in vnitatem suppositi: sed sicut aqua ibi assumitur vt materia sacramenti permanens, sic panis & vinum assumuntur vt materia sacramenti transiens, quia materia sacramenti cõuertitur in corpus Christi, & per cõsequens dicitur aliquo modo vniri diuinitati non per assumptionem manẽte natura panis aut vini, sed per transubstantiationem in humanitatem prius assumptã, & q̄ intelligi ita debeat patet ex sequentibus vbi dicitur, quemadmodũ naturaliter per cõuersionem panis & vini & aqua per potum in corpus & sanguinẽ comedentis & bibentis transmutantur & non fit aliud corpus præter primum, ita & propositionis panis & vini & aqua per inuocationem & aduentum spiritus sancti supernaturaliter transit in corpus domini & sanguinẽ, & non sunt duo sed vnum & idem, ex quibus patet q̄ non est intentio Dam. q̄ substantia panis & vini remaneat & assumantur à supposito diuino, sed transeunt in corpus & sanguinem Christi, & sic vnium diuinitati. Quod postea dicitur q̄ carbo lignum simplex non est, sed vnitum igni, ita panis cõmunionis nõ est simplex sed vnitus deitati. Eodẽ modo intelligendũ est, quia carbo & ignis nõ sunt vnum supposito, vnum tamen sua corruptione transit in alterũ, sic panis cõmunionis non est cũ deitate vnum supposito, sed sua corruptione vel qualicunq̄ defitione transit in corpus Christi quod est vnitum deitati.

24. Dicta autem Dion. nullam difficultatem inducunt. Cũ enim vocat hęc sacramentũ, sacramentũ assumptionis, aut hoc dicit propter causã iã assignatã, aut propter vsũ sacramenti qui est per modum manducationis; qui vsus

nomine sumptionis intelligitur, consueuimus enim dicere de concedente quod sumpsit vel assumpsit cibum, nec ex verbis eius potest aliquis clarus sensus elici.

25 Quod autem inducitur de confessione Berengarii, dicendum est sicut dicitur glossa ibidem, nisi intelligas sane verba Berengarii in maiorem incidere heresim quam ipse habuit, nisi omnia referas ad ipsas species que franguntur & dentibus atteruntur. Nam de corpore Christi partes non facimus, sed sub illis speciebus fractis & attritis tota & integrum corpus Christi manducatur & sumitur.

26 Quod postea inducitur de glossatoribus Gaufridi & Ber. Osiens. super decretalibus, firmiter credimus & cum Marthæ. Dicendum quod licet recitent tres opiniones, nullam tamen approbant ut veram nisi illam quod corpus Christi sit in altari per transsubstantiationem panis & vini: & si expresse non dicant aliquam aliam erroneam, non propter hoc non est erronea: non enim sciuerunt omnes passus sacre scripturæ a quibus discordat opinio supra posita sicut ostensum est prius.

27 Dicendum est ergo aliter quod verum corpus Christi sumptum de virgine, & passum in cruce est realiter in hoc sacramento. Et quæuis hoc probatur sit superius maxime per secundam rationem adductam contra secundum articulum, tamen ad ampliorem declarationem sciendum est, quod ut dicitur B. Aug. lib. 23. questionum, circumstantia scripturæ exponit scripturam, an dicta in ea debeant accipi proprie an figuratiue: verbi gratia, Christus dixit Ioan. 15. Ego sum vitis vera. Si volumus intelligere an hoc sit dictum proprie an figuratiue videamus, quod sequitur, ego sum vitis vos palmites. Sic igitur Christus fuit vitis, ut Apostoli fuerunt palmites. Constat autem quod Apostoli non fuerunt palmites quoad naturam que proprie per nomen palmitis importatur, ergo nec Christus fuit vitis quantum ad naturam que proprie per nomen vitis importatur, vtrumque ergo horum dictum est figuratiue, & non proprie. Ad propositum Christus dicit Mat. 26. Hoc est corpus meum. Si ergo volumus scire vtrum sit dictum secundum propriam significationem vel secundum figuratiuam videamus sequentia verba que determinant præcedentia. Cum enim dixisset Christus, Hoc est corpus meum: subiunxit, quod pro vobis traderetur. Constat autem quod corpus traditum pro nobis fuit corpus Christi verum natum de Virgine & passum in cruce, ergo illud verbum est dictum non secundum metaphoram, sed secundum propriam significationem, propter quod a principio ecclesie fuit articulus fidei ab omnibus concessus, quod verum corpus Christi esset realiter in hoc sacramento, & non figuratiue, nec sicut in signo tantum, nec per solam communicationem idiomatum.

28 De modo autem per quem corpus Christi est realiter in hoc sacramento dicitur inferius in speciali, sed ad præsens tantum dictum sit in generali quod non est ibi circumferentiæ, nec diffinitiuæ. Sed ratione ordinis quem habet ad species panis virtute diuina propter conuersionem substantiæ panis in substantiam corporis Christi, propter quam corpus Christi, ut substantia habet immediatum ordinem ad species sub quibus substantia panis in corpore Christi conuerfa est, & est eis realiter præsens, licet eis non afficiatur tanquam accidentibus. & istud amplius declarabitur in subsequentibus.

29 Ad primum arg. in oppositum dicendum est quod maior est vera loquendo secundum solitum cursum naturæ, contrarium tamen potest fieri diuina virtute modo quo in sequentibus dicitur.

30 Ad secundum dicendum quod idem corpus non potest esse in pluribus locis simul, ita quod in quolibet eorum sit circumscriptiuæ, sed nihil prohibet corpus quod est alicubi circumscriptiuæ esse præsens loco distanti per habitum dinem ad locum illum vel ad rem in loco illo existentem: & sic est de corpore Christi cui virtute diuina conferatur habitudo ad species sub quibus fuit substantia panis que in corpore Christi conuertitur.

31 Ad tertium dicendum quod causa quare idem corpus non potest esse in pluribus locis circumscriptiuæ, non est idem modus essendi in pluribus locis, cum angelus eodem modo sit præsens pluribus rebus ad inuicem distantibus, sed hoc est propter hoc quod corpus circumscriptiuæ a loco habet habitudinem ad locum ratione sue quantitatis que

determinat ei, sicut & limitat ac distat ab aliis corporibus. Corpus autem Christi non comparatur ad hoc sacramentum ratione sue quantitatis, sed ratione sue substantiæ propter quod potest eodem modo esse præsens in pluribus locis. Ad quartum dicendum quod sicut non repugnat angelo quæuis sit limitatæ naturæ, quod sit præsens omni loco ad quem potest habere immediatum ordinem, sic non repugnat corpori Christi ratione qua est substantia, quin possit esse præsens omnibus corporibus, & locis virtute diuina ad quem eadem virtute potest habere immediatum ordinem, & sic cum dicitur, quod præsentia corporis Christi in hoc sacramento est ratione conuersionis alterius in ipsum, tunc potest simul esse vbicumque potest inueniri natura in ipsum conuertibilis que non solum est panis, imò quælibet substantia generabilis & corruptibilis, ut patebit in sequenti dist. verum tamen secundum diuinam ordinationem nulla substantia conuertitur in ipsum nisi panis & vinum, possent tamen alii conuerti si Deus vellet.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum totus Christus sit in Eucharistia.

Thom. 2. q. 76. art. 1.

Secundo queritur, vtrum totus Christus sit in hoc sacramento. Et videtur quod non: quia idem non potest simul esse maius & minus alio, sed hoc sequeretur si totus Christus esset in hoc sacramento, ergo &c. Probatio minoris: quia Christus secundum veritatem est maior in propria quantitate dimensionibus specierum, sed si esset totus sub speciebus non esset maior, imò minor: quia contentum non excedit continens, sed potius exceditur, ergo &c.

1. Itē corpus ratione sue quantitatis comparatur ad locum circumscriptiuæ, sed corpus Christi non est in hoc sacramento circumscriptiuæ, ergo non est in hoc sacramento quantum ad quantitatem.

2. CONTRA, ubi est pars ibi est totum nisi ab inuicem separatum, sed corpus quod est pars totius suppositi est in hoc sacramento, ut patet ex præcedenti quaest. ergo & totus Christus, cum in eo non fiat aliqua realis diuisio vel separatio.

3. RESPONSI O. Cum hæc quaestio querat vtrum Christus totus sit in hoc sacramento præmittendæ sunt duæ distinctiones secundum terminos quaestionis: vna de totalitate Christi in sacramento existentis, alia de modo existendi in sacramento. Propter primam intelligendum est quod cum Christus nominet suppositum subsistens in duabus naturis. scilicet diuina & humana que aliquo modo possunt dici partes totius suppositi, in ipso est inuenire triplicem totalitatem. Prima est naturarum, scilicet diuine & humane in supposito. Secunda est solius naturæ humane quoad partes eius essentielles que sunt materia & forma. Tertia est partium quantitatarum que distat secundum situm: ut pes, manus & huiusmodi. Alia distinctio est de modo existendi in hoc sacramento que communiter ponitur, & est talis quod aliquid est directe in hoc sacramento ex vi sacramenti. Aliquid verò indirecte & concomitatiue. Directe & ex vi sacramenti dicitur illud esse in hoc sacramento, quod significatur per verba sacramenti que efficiunt quod figurant: & hoc est illud in quod sit conuersio substantiæ panis & vini, cui ecclesia approbet, quod substantia panis & vini conuertitur in id quod primo, & principaliter est in hoc sacramento. Indirecte autem & concomitatiue dicitur aliquid esse in hoc sacramento, & non ex vi sacramenti illud quod non separatur a re que est directe in hoc sacramento.

4. His visis inquirenda sunt duo. Primum est vtrum totus Christus secundum essentialitatem, & totalitatem suam sit in hoc sacramento. Secundum videndum erit de modo.

5. Quantum ad primum dicitur sic communiter, quod solum corpus est directe in hoc sacramento ex vi sacramenti, reliqua autem omnia que sunt vnum in supposito cum corpore Christi, scilicet diuinitas & accidentia humanitatis, quantitas, qualitas, & omnia alia inessentialia, sunt in hoc sacramento solum indirecte & concomitatiue.

Primum probatur dupliciter. Primum, quia illud continetur directe in hoc sacramento, quod significatur per verba

verba sacramenti, sed verba sacramenti quæ sunt. Hoc est corpus meum, directè significat corpus Christi esse, igitur &c. Secundo, quia illud est directè in sacramento in quod fit directè conuersio panis & vini, vt tenet Ecclesia in illa decretali, firmiter credimus. & ferè omnes doctores catholici consequenter, ergo &c. Nominè autè corporis non potest intelligi sola materia, nec sola forma, sed compositum ex materia & forma dante esse corporeum, si ergo in homine non sit alia forma præter animam, necesse est quod in nomine corporis humani cõprehendatur compositum ex materia & anima humana. Propter quod directè & ex vi sacramenti est ibi anima humana, vt dans esse corporeum, non autem vt anima, quia & si eadem sit anima dans esse animatum & corporeum, tamen accidit huic sacramento, quod corpus quod est ibi ex vi sacramenti sit animatum: nam si in triduo mortis Christi fuisset facta consecratio, fuit ibi corpus sine anima. Et iterum si per aliam formam corpus humanum haberet esse corporeum, quam per animam, virtute sacramenti esset in sacramento alia forma & non anima. Et propter hoc dicunt doctores, quod licet eadem anima in homine puro vel in homine Christo det esse corporeum, & esse animatum, non tamen est in hoc sacramento ex vi sacramenti vt anima, sed vt forma corporea. Secundum probatur, quia illa sunt indirectè & concomitatiue in hoc sacramento, quæ non separantur à corpore Christi, quod est directè in ipso, sed diuinitas & quantitas humanitatis, & alia accidentia non separantur ab humanitate Christi, sed sunt vnium supposito cum ipsa, ergo concomitatiue sunt in hoc sacramento. Et hic est modus qui communius ponitur.

7 Alius modus est, quod substantia corporis Christi potest esse in hoc sacramento sine quantitate, quæuis substantia & quantitas non separantur secundum inhaerentiã vnus ad alterum. Primum patet, scilicet quod substantia potest esse in hoc sacramento sine quantitate, quia corpus Christi est in hoc sacramento nõ circumscripitiue, nec diffinitiuè, sed solum ratione ordinis quæ habet ad species sacramentales propter conuersionẽ substantiæ panis in ipsum, vel propter aliam causam nobis occultã, sed hunc ordinem habet substantia corporis Christi, quatenus substantia & non quatenus quãta, imò quantitas quantum est de natura sua potius hoc impediret nisi virtute diuina illud impedimentum tolleretur, ergo videtur probabiliter, quod in hoc sacramento possit esse substantia corporis ratione huius ordinis, & nõ eius quãtitas. Secundum patet, quod propter hoc non oportet, quod quantitas non separaretur à subiecto secundum inhaerentiã, quia sicut quãtitas corporis Christi vnitur ei secundum inhaerentiã, ita celi vel aliqua pars celi vnitur corpori Christi secundum contactum, sed nõ oportet quod locus celi separaretur secundum contactum à corpore Christi existente in hoc sacramento, quauis locus celi nõ sit præfens huic sacramento, ergo similiter non oportet quod quãtitas corporis Christi separaretur secundum inhaerentiã in ipso, dato quod corpus Christi sit in hoc sacramento & nõ eius quãtitas. Quod confirmatur, quia æquè possibile vel impossibile est vnita secundum contactum manente tali vnione vnium esse distans à loco in quo alterum est sicut de vnitis secundum inhaerentiã manente inhaerentiã, & iste modus fortè verus est loquẽdo de possibili, sed alius ponitur cõmunius de facto. Quis autem sit verior, puto nulli homini viatori posse constare per certitudinẽ nisi cui Deus reuelaret.

8 Quantum ad secundum sciendum est quod communiter dicitur sic: quod totus Christus omni modo totalitatis est in hoc sacramento. Nec est difficile videre qualiter cũ speciebus possit esse diuinitas Christi & eius humanitas, & quæcunq; alia excepta quãtitate, quia cum hæc non sint quantas, nihil prohibet ea esse simul cũ quãto. hoc est sub speciebus quãtis. De quãtitate autem qualiter possit esse in hoc sacramento ita quod totus Christus totalitate quantitatiue sit præfens speciebus & cuiuslibet parti specierum quantumcunq; partem, difficilior est videre. Tamen cõmuniter dicitur sic, quod sicut se habet substantia ad quantitatẽ quoad esse in loco circumscripitiue, ita se habet quãtitas ad substantiã quoad esse in hoc sacramento. semper enim ratio huius quod est per accidens dependet ex eo quod

est per se. Per se autem conuenit quantitati circumscribi in loco, per accidens autè conuenit substantiæ. Ecõtrario primo conuenit substantiæ esse in hoc sacramento, & per substantiã conuenit quãtitati, ita quod ecõtrario cõparentur substantia & quantitas ad locum & ad sacramentum, sed substantia cõparata ad locum circumscripitiue mediãte quantitate sequitur modum quãtitaris, ergo quantitas cõparata ad hoc sacramento mediãte substantia sequitur modum substantiæ. Cũ ergo substantia corporis Christi sit præfens speciebus panis hoc modo, quod tota est præfens speciebus, & cuiuslibet parti eo quod ipsa secundum se nõ habet partem & partem, sed est indiuisibilis in partes eiusdẽ rationis, patet quod quantitas corporis Christi sic est præfens speciebus quod ipsa secundum se tota est sub totis speciebus & sub qualibet parte.

9 Sed cõtra hoc posset obici quod nõ est simile quod adducitur pro simili: substantia enim comparari potest ad locum circumscripitiue mediãte quantitate & sequi modum quãtitaris, quia hoc nõ repugnat nature suæ. licet enim substantia nõ sit indiuisibilis & quãta secundum se, est tamẽ diuisibilis & quanta per accidens ratione quantitaris sibi inhaerentis per quã extenditur, sed quantitas cũ de ratione sua intrinseca habeat partes positioẽ distinetas & per hoc fit diuisibilis, nullo modo potest sibi cõpetere ratione cuiuscunq; alterius indiuisibiliter se habere. Propter quod non potest comparari ad locum modo substantiæ vt tota sit sub speciebus & sub qualibet parte.

10 Et confirmatur, quia anima rationalis quæ secundum se est indiuisibilis quauis sit in corpore quãto & mediãte eo sit in loco, tamen non cõparatur nec comparari potest diuisibiliter seu quãtitatiue ad ipsũ corpus quantum, nec ad eius locum, imò ipsa tota est in toto corpore & in qualibet parte corporis. Et cõsimiliter se habet ad locum cõtinens corpus suum, ergo similiter quantitas quæ de se, & de sua natura intrinseca est diuisibilis, quia habet partes positioẽ differentes, quauis sit in substantia quæ de se non est quanta nec diuisibilis, non potest ratione substantiæ cõparari ad aliquid indiuisibiliter, sed necessario cõparatur quantitatiue & diuisibiliter, ita quod necessario diuisibiliter se habet ad totum & ad quamlibet eius partem. Et sic si quantitas corporis Christi est in sacramento per cõcomitantia ad substantiã, nõ apparet possibile qualiter ipsa tota possit esse æqualiter præfens speciebus & cuiuslibet parti specierum.

11 Item vbicumq; est substantia in se realiter ibi est substantialiter, quia iste modus est ab ea inseparabilis, ergo similiter vbicumq; est quantitas in se realiter ibi est quantitatiue, quia iste modus est ipsi essentialis & inseparabilis: sed illud quod est quantitatiue alicubi nõ potest comparari ad totum vel eius partem cõsimiliter, ergo idem quod prius.

12 Item & videtur tangi causa & ratio omnium prædictorum, quia nihil potest comparari ad aliud modo in cõpossibili suæ nature. Sed in diuisibilitate est modus incõpossibilis nature quantitaris, cum ipsa de sua natura intrinseca sit diuisibilis, ergo quantitas nõ potest comparari ad aliquid aliud quantum nisi diuisibiliter, ergo nõ cõsimiliter se habebit ad totum & ad partem, & sic si quantitas corporis Christi est in hoc sacramento non poterit totum corpus Christi esse æqualiter sub speciebus panis & sub qualibet parte specierum, cuius oppositum tenet ecclesia.

13 Ad quasdam autem dictarum rationum respondent aliqui dicentes, quod procedunt ex falsa imaginatione, vide licet quod corpus Christi sit in sacramento situationaliter & circumscripitiue quasi inclusum intra cõcauitates specierum, quia vt dicunt, licet sit impossibile duo quanta simul esse, saltẽ per naturam, vel magnum contineri intra paruum secundum modum essendi in alio situationaliter, tamen secundum alium & alium modum essendi non est impossibile: nam secundum modum essendi in, sicut causa est in effectu duo ignes calefaciẽtes idem corpus possunt esse simul in eodem quantum ad istum modum essendi. Et magnum secundum istum modum potest in paruo esse, & ecõuerso, & totum in toto, quia ignis magnus potest calefacere paruum corpus, vel ecõuerso: & certum est quod totus ignis secundum quamlibet partem sui calefacit, & totum corpus calefactum secundum

cundum quamlibet partē sui calēt, ita q̄ secundum istū modum essendi in, & plura possunt esse simul, & magnū in paruo & econuerso, & totum in toto, & qualibet pars in qualibet parte. Dicunt ergo q̄ licet ritualiter nō possint esse plura quanta simul, vel magnū in paruo: hoc tamē potest fieri secundū aliū modū essendi in. Nunc autē modus quo corpus Christi est in hoc sacramēto nō est modus ritualis, sed alius modus qualiscūq; sit ille modus.

14. Hęc autē responsio nihil valet, quia rationes non supponunt q̄ corpus Christi sit in hoc sacramento ritualiter, nec ex ista imaginatione procedunt, nec aliquis vnq̄ hoc posuit, imō oēs tenent q̄ non est ibi ritualiter, nec circumscrip̄tiue, sed rationes deducunt ad hoc tanquā ad inconueniens. Quod si quantitas corporis Christi est in hoc sacramento realiter secundum se, q̄ ipsa est ibi ritualiter accipiendo sitū pro ordine partium in toto. Cum ab hoc quantitas nulla virtute possit absolui, & etiā per comparationem quantitatiuā ad quantitates specierum panis, ita q̄ tota quantitas corporis Christi non potest equaliter se habere ad species, & ad quamlibet partem specierum. Et ad hoc nihil est responsum, nisi quando dicitur q̄ secundum modū essendi in quo causa est in effectu possibile est magnū esse in paruo, & plura in eodem, & idem in pluribus, vt patet ex dicto eorum. Et aliquis talis modus potest esse ille quo corpus Christi quantum est in hoc sacramento, vt dicunt. Istud autē est periculosum, quia modus quo causa est in effectu, puta sol in herba quam facit florere, vel in fructu quē facit maturefcere nō est sic realis q̄ corpus solis secundū se realiter sit in herba vel in fructu, ita vt comedens herbam vel fructum dicatur comedisse solem realiter, sicut comedens species sacramentales dicitur sumpsisse vel comedisse realiter corpus Christi. Et ideo cōparatio modi essendi in quo causa effectiua est in solo effectu vno vel pluribus ad modum essendi quo corpus Christi est in hoc sacramento realiter est inepta & periculosa, & dans occasiōē errandi circa realē modū essendi corporis Christi in hoc sacramēto. Et sic patet q̄ difficile est sustinere q̄ quantitas corporis Christi sit secundū se realiter in hoc sacramento.

15. Tenentes autē oppositum hanc difficultatem non patiuntur, sed solum illam quā tangitur in argumēto factō in oppositum. Ad quod potest sic responderi, q̄ sicut non oportet corpus Christi separari a loco suo per hoc q̄ est in hoc sacramento, cui tamen locus proprius corporis Christi non est præsens, ita non oportet corpus Christi separari a sua quantitate realiter, licet corpus Christi sit præsens huic sacramento, & nō eius quantitas. Cum ergo dicitur vbi est pars ibi & totum, nisi ab inuicem separetur, verum est in his quę sunt in loco localiter, quę autem sunt in loco per solam habitudinem ad locum, quemadmodum corpus Christi præsens est speciebus, nihil prohibet vnum eorū quę sunt coniuncta realiter habere habitudinem ad locum, & sic sit ei præsens, aliud autē nō habere habitudinem ad ipsum, nec esse ei præsens, & sic est in hoc sacramēto de substantia corporis Christi & eius quantitate. Qui autem tenent alium modū qui est cōmuniō respondēt ad duas rationes factas in arguendo.

16. Ad primū sic, quia cum dicitur q̄ Christus est maior speciebus sacramenti, verū est secundū se. Quod verō additur q̄ nō est maior, quia contentum non est maius continente, dicunt q̄ hęc est mala imaginatio. nō enim cōtinetur Christus a speciebus quasi species sint cōcauę, infra quas cōtinetur corpus, nec eis cōmensuratur, nec eas excedit, nec exceditur per consequens, vt ponit cōmuniō opinio, sed solum est præsens speciebus absq; cōmensuratione sū ad species.

17. Per idem patet ad secundū, quia licet corpus Christi quantum sit in hoc sacramento, tamen non est in ipso ratione quantitatis, quia sic esset ibi circumscrip̄tiue, sed solum ratione substantiæ: & per consequens est ibi quantitas per modum substantiæ. Contra istas dispositiones fuerant obiectiones factę prius quas valde difficile est euitare.

QUESTIO TERTIA.

Verum corpus Christi moueatur ad motum hostiæ.

Tertio quaeritur, vtrum corpus Christi moueatur ad motum hostiæ. Et videtur quod sic: quia quod definit esse vbi erat prius, & incipit esse vbi non erat, videtur esse motum, sed corpus Christi per motum hostiæ definit esse in alari vbi prius erat, & incipit esse in ore hominis vbi prius non erat, ergo &c.

1. Item quod venitur seu portatur, mouetur saltē per accidens, sed corpus Christi existens in hoc sacramento dicitur vehi seu portari per sacerdotem ad infirmum: ergo mouetur saltē per accidens.

2. IN CONTRARIUM est, quia cōtradictoria nō possunt simul verificari de eodem, sed motus & quies circa subiectum aptū natum contradicunt sibi: quia sicut affirmatio & negatio se habent circa omnem rem, sic habitus & priuatio, cuiusmodi sunt motus & quies circa subiectum aptum natū. Cum igitur corpus Christi maneat quietum in loco suo, nullo modo potest ei conuenire q̄ moueatur in hoc sacramento.

3. Item quod nō est in loco, nec per se nec per accidens non mouetur localiter nec per se, nec per accidens, sed corpus Christi vt existens in hoc sacramento nō est ibi vt in loco, nec per se nec per accidens: ergo non mouetur nec per se nec per accidens localiter.

4. RESPONSIO. Dicendum q̄ corpus Christi in hoc sacramento nullo modo mouetur ad motum hostiæ, nec per se, nec per accidens. Quod patet primo: quia quando aliqua duo sic se habent q̄ non sunt vnum secundum subiectum, nec se habent vt continens & contentum, nec habent colligationem vel contactum, nullo modo vno moto mouetur alterum: sed corpus Christi & species sacramenti nō sunt vnum secundum subiectum, nec vnum continent in altero, nec colligatur alteri, nec tangit ipsum: ergo ad motum specierū nullo modo sequitur motus corporis Christi. Maior patet inducō in omnibus, in quibus ad motū vnus sequitur motus alterius. Minor patet ex prædictis. Secundo patet idē sic, quia vnū & idē nō potest simul moueri motibus oppositis: maxime quando vterq; motus conuenit ei eodem modo. Sed istud contingeret, si corpus Christi moueretur motu hostiæ, ergo &c. Minor probatur, quia vno cleuante hostiam sursum, alius ponit eam deorsum. Si ergo corpus Christi moueretur ad motum hostiæ, simul moueretur sursum & deorsum. Tertio, quia si corpus Christi moueretur motu hostiæ, eadem ratione frangeretur fracta hostia: sed hoc est falsum, ergo & illud. Item corpus Christi existens in cælo localiter sit de nouo in hoc sacramento non per motū localiter, nec per se, nec per accidens: ergo fortiori ratione existens in loco per hoc sacramento, nec deferens locum suum in cælo non mouetur ratione motus specierum localiter nec per se, nec per accidens.

5. Ad arg. in oppositum dicendum, q̄ maior est falsa de modo quo aliquid est in hoc sacramēto, vbi est solum ordo ad species huius sacramēti. Sicut enim corpus Christi non motum incepit esse in hoc sacramento, & corpus prius speciebus definit ibidem esse absq; motu suo: sic translatis speciebus definit corpus Christi esse vbi fuerunt species, & incipit esse vbi fuerunt species per solam translationem specierum, & non per motum suum, quia non est præsens loco, nisi quia est præsens speciebus existentibus in loco: eadem autem est ratio præsentię Christi ad species, siue motū sint siue quiescentes. Posset etiam dici ad minorem, maiore concessa, quod corpus Christi in hoc sacramento nō definit esse vbi prius erat, nec incipit esse vbi prius non erat per motum hostiæ, quia corpus Christi solum præsens est hostiæ ex vi sacramenti, sed ad locū hostiæ nullam præsentiam habet ratione qua est in hoc sacramento, quia per aliam rationem comparatur species ad locum & corpus, ad species vt ad sacramentum, & ideo manentibus speciebus quantumcūq; transferantur de loco ad locum, corpus Christi quod est præsens eis, semper est vbi erat, quia est in cælo localiter & cum speciebus. Ad nihil autem aliud habet realem præsentiam: & potest poni exemplum satis conueniens, quia angelus realiter præsens est corpori quod mouet. Ista tamen præsentia secundum aliquos non est localis, sic quod

quod angelus sit illi corpori propinquus, & ab alio distet propter quod moto corpore de loco ad locum angelus non mouetur in se, nec per se, nec per accidens, nec efficiatur in aliquo loco de nouo: sic cum presentia corporis Christi in sacramento non sit localis quantum ad species moueantur localiter, ipsum tamen non mouetur, nec per se, nec per accidens, nec acquirit nouum locum.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum corpus Christi in Eucharistia possit videri ab oculo glorificato.

Tho. 3. q. 76. ar. 7.

Quarto queritur vtrum corpus Christi existens in hoc sacramento possit videri ab oculo glorificato. Et videtur quod sic, quia corpora nostra glorificata erunt conformia corpori Christi, vt dicitur Phil. 3. Sed oculus Christi videt se in hoc sacramento, cum sit idem videns & visibile, ergo &c.

1 Item sancti erunt æquales angelis, vt dicitur Mat. 22. Sed angeli vident corpus Christi in hoc sacramento, ergo oculus glorificatus ipsum videt.

2 Item in hoc sacramento quandoq; apparet species carnis vel pueri. Sed tunc vt videtur, apparet ipsummet corpus Christi. Alioquin esset deceptio, sicut in prestigijs, quare &c.

3 IN contrarium arguitur, quia nihil potest videri, nisi possit immutare visum, sed corpus Christi non potest in hoc sacramento immutare visum. Si enim posset immutare visum etiam nos videremus ipsum quum videamus sacramentum, quare &c.

4 **R**ESPONSIO. Intelligendum est quod oculus dupliciter accipitur. Vno modo proprie pro oculo corporali. Alio modo metaphoricè vel similitudinariè pro intellectu qui dicitur oculus mentalis. Loquedo de oculo corporali dicendum est quod corpus Christi in hoc sacramento non videtur ab oculo, nec suo nec alieno. Quod patet, quia nihil potest videri ab oculo corporeo, nisi sit quantum & coloratum, & sic oculo representatum. visibilia enim per se, sine quibus nihil aliud videri potest, sunt communia & propria. Communia vt quantitas: propria, vt color vel lux, sed corpus Christi in hoc sacramento, aut non est ibi quod ad quantitatem & colorem, vt dicit vna opinio, aut fit ibi quo ad quantitatem & colorem non est ibi per modum quantitatis & coloris, vt dicit alia opinio, ergo corpus Christi in hoc sacramento non potest ab oculo corporali videri. Aliam rationem adducunt quidam dicentes, quod quia corpus Christi est in hoc sacramento velatum speciebus opacis vltra quas acies visus figi non potest, ideo oculus saltem corporalis non glorificatus ipsum videre non potest sicut medicina cooperta nebula non videtur. Sed istud est per pueriliter dictum & pueriliter imaginatum, quia corpus Christi in hoc sacramento non est velatum speciebus, quasi sit infra species, & species circumstet ipsum, sed est presens speciebus secundum totas species, & secundum quamlibet partem specierum, nec tamè videtur propter causam iam dictam. Sed species videntur quæ sunt ibi secundum naturam suæ quantitatis, & sui coloris.

5 Si autem loquamur de oculo mentali, hoc est de intellectu, sic dicendum, quod corpus Christi videtur in hoc sacramento, oculo mentali glorificato, non autem ab alio. Primum patet, merito fidei succedit præmium visionis. Quum ergo credamus Christum in hoc sacramento esse realiter, consequens est quod beati clarè videant ipsum in hoc sacramento. Secundum patet, quia intellectus qui dicitur oculus mentalis, aut est humanus, aut angelicus: de intellectu humano, quod non videat ipsum in hoc sacramento patet, quia intellectus humanus nihil videt nisi sensibilia vel deducta ex sensibilibus, sed corpus Christi in hoc sacramento, nec est sensibile, nec eius existètia potest in ipso deduci ex sensibilibus, ergo &c. Intellectus autem angelicus fortè potest ex sua natura cognoscere an in hoc sacramento sint accidentia sine subiecto, quum angelus ex natura sua perfectè cognoscat omnia naturalia, sed quod non existente ibi substantia panis sit corpus Christi, nullus angelus potest ex naturalibus cognoscere, quum hoc non subiaceat ordini & cursui rerum naturalium. Quod autem aliqui angeli mali aliquando exhibuerint reuerentiam

huic sacramento non fuit, quia ex naturalibus nouissent corpus Christi esse in eo, sed quia ex verbis & factis hominum, & miraculis contingentibus circa hoc sacramentum crediderunt illud quod nos credimus, sicut scriptum est Iac. 2. demones credunt & contremiscunt.

7 AD duo prima argumenta patet responsio.

8 Ad tertium dicendum, quod quando apparet aliquid tale in hoc sacramento, aut apparet vni tantum, aut pluribus. Si vni tantum, sic videtur contingere propter immutationem factam circa oculum videntis, & non circa species panis, quia si esset talis mutatio circa species panis, eadè ratio qua apparet vni appareret omnibus ibi presentibus: quando autem apparet omnibus, aut apparet ad horam & transitorie, & statim post videtur sub pristina specie, & sic adhuc videtur fieri talis apparitio ex immutatione videndum, & non ex immutatione specierum, nec tamè hoc pertinet ad aliquam deceptionem sicut fit in prestigijs, quia talis immutatio diuinitus fit in oculo per aliquam speciem ad aliquam virtutem figurandam. Hanc scilicet vt credatur quod in hoc sacramento non sunt solè species sed aliquid aliud propter ipsas. Vnde & Aug. dicit li. de questionibus euangelij, quod cum fictio nostra refertur ad aliquam significationem non est mendacium sed figura veritatis, in tali etiam apparitione non definit corpus Christi esse sub speciebus, cum sit facta aliqua mutatio circa ipsas. Quando verò apparet forma carnis vel pueri non solum ad horam sed deinceps durat toto tempore. Tunc dicunt aliqui quod est ibi propria species corporis Christi, nec obstat quod non videtur totus sed aliqua pars, nec in quantitate virili sed paruuli, quia in potestate corporis gloriosi est vt ostendat se secundum partem vel secundum totum. Sed istud non videtur, quia si ibi esset Christus in propria specie, esset ibi circumscriptiuè, & sic oporteret quod defineret esse in celo, & vterius non posset fieri in pluribus sacramentis simul talis apparitio.

9 Ideo dicendum est aliter secundum duas opiniones. Vna est quod manentibus primis dimensionibus fit miraculose circa alia accidentia immutatio, scilicet circa figuram & colorem, ita quod videtur caro vel puer, nec est ibi deceptio propter causam prius dictam, manet etiam sub dimensionibus illis corpus Christi vt istis videtur.

10 Alii dicunt probabilius quod facta tali immutatione corpus Christi non remanet ibi, quia cum sacramentum sit signum sensibile quando circa accidentia seu species sacramenti talis fit immutatio quod secundum naturam non maneret sub eis substantia panis, tunc non manet sub eis corpus Christi. Cum igitur, substantia panis secundum naturam non possit manere sub accidentibus carnis vel pueri, non videtur quod facta tali immutatione circa species sacramenti quod in eis continuè appareat forma carnis vel pueri quod pro tunc remaneat in eis corpus Christi, nec adorandæ sunt tales species sub prædicta apparitione tanquam verum corpus Christi, sed solum tanquam reliquæ nobis miraculose ostendæ. Secus autem esset si circa species fieret immutatio de calido in frigidum vel de albo in nigrum propter quam immutationem substantia panis vel vini non defineret esse ibi, quia propter cõsimilem immutationem non defineret ibi esse corpus Christi.

11 Sed quid debet facere sacerdos in tali apparitione, nunquid debet tales sumere secundum statum ecclesiæ quod dicit, quod celebrans sumat sacramentum vt habetur de consecratione, cap. peracta, & cap. relatum? Dicendum est quod non: quia cum vsus huius sacramenti sit manducatio vt prius dictum fuit, non debent sumi species quando non apparent vt apte ad manducandum, quod fit quando apparet caro cruda vel puer vel huiusmodi, sed sunt tales species seruandæ cum reliquijs, nec tamen talis sacerdos est transgressor præcepti ecclesiæ, quia non intelligitur nisi quando sacramentum apparet in specie consueta, leges enim aptantur ad ea quæ communiter accidunt.

Sententia huius distinctionis. XI. In generali & speciali.

Si autem queritur qualis sit. Superius Magister determinauit de sacramento eucharistiæ quantum ad esse: hic determinat de eo quantum ad fieri. Et diuiditur in duas, quia primò determinat ea quæ ad consecrationem huius sacramenti pertinent. Secundò de consequentibus huiusmodi.